

9 การสร้างคำ

ผศ. ดร. ธเนศ เวศร์ธาดา

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

การสร้างคำ

คำประสม คำซ้อน คำสมาส

คำประสม

- มีความหมายใหม่ เช่น ของเล่น ตัดเสื้อ ลูกช้าง ดิฉยศ
- สับที่ไม่ได้ เพิ่มคำไม่ได้
เพลงพื้นบ้าน กวาดพื้น (ของ) บ้าน ตะก้น (ก้นถูกเตะ) ดิฉรูป (รูปถูกติด)

คำประสมที่เป็นนาม	คำประสมที่เป็นกริยา
หมาวัด	หัวโบราณ
นาม + นาม	นาม + กริยา

ดูโครงสร้างคำประสม

หน้ายักษ์	เมืองนอก	เด็กข้างถนน
เลือกตั้ง	พิมพ์ดีด	กินที่
ปากกล้า	ยิงปืน	เผาขน
ไม้ตีพริก	ดื่มยา	ไม้จิ้มฟัน
เครื่องใน	บังแทรก	ห้องรับแขก
ชี้ขาด	อยู่โยง	หนังสือกลางแปลง

รายการที่ 9 การสร้างคำ

ความหมายของคำประสม

1) คำประสมที่มีความหมายเปรียบเทียบ

มือแมว เครื่องขุดมะพร้าวสำหรับใส่ขนมเป็นแผ่นโลหะเจาะรูกลมเล็กเสียบบนที่จับ

2) คำประสมที่คงความหมายเดิม

ไม้บรรทัด อุปกรณ์การเขียนชนิดหนึ่งทำด้วยไม้เป็นต้น สำหรับทาบเป็นแนวเพื่อขีดเส้นให้ตรง

ประเภทคำซ้อน

- คำซ้อนเพื่อความหมาย : แวดวง ชักชวน

- คำซ้อนเพื่อเสียง : จุ่มจิม โยโย่

- คำซ้อน 2 คำ

- คำซ้อน 4 คำ/พยางค์ : เพชรนิลจินดา ปาดงพงไพร

คลุกคลี	ขัดใจ
ชำรุด	เจียมตัว
ร้อนใจ	ผลไม้
เจ็บป่วย	พุดจา
ยกยอ	มุงมาด
เหาะเหิน	วิ่งราว
ตาบอด	ไหวพริบ
โกหก	หัวก้อย
บ้านช่อง	โง่เขลา
รวบรัด	ติดตาม

ประโยชน์ของคำซ้อน ใจความหมาย

1. คำฉิ้น : ทองคำ พัดวี เสือสาด

2. คำยืม : ห้างร้าน หุ่นส่วน เฝ้ายาม ถนนหนทาง ปูนซีเมนต์

3. คำโบราณ : อำพรางอำวน บกพร่อง

4. คำหลายความหมาย : มีดมิด มีดมัว มีดหม่น

รายการที่ 9 การสร้างคำ

คำสมาส

1. คำบาลีสันสกฤตมารวมกัน

2. แปลจากหลังไปหน้า

3. ชนิดคำสมาส

สมาสไม่กลมกลืนเสียง : อักษรศาสตร์

สมาสกลมกลืนเสียง (วิธีสนธิ) : อรุโณทัย อรุณ+อุทัย

ศาสตร์ อักษรศาสตร์

ภาพ อักษรภาพ

กรรม วิสวกรรม

ภัย อักคิภัย

มหรณพ มหา + อรณพ

สุโขทัย สุข + อุทัย

ธเนศ ธน + อิศ

+ กร	+ อากร
ทิวากร	ดารากร
รัชนีกร	ศิลปากร
กรรมกร	สรรพากร
วิทยากร	รัตนากร
มณฑนากร	ทรัพย์ากร

ฝึกหาคำประสม คำซ้อน คำสมาส

มารดาอบรมปริญญามาอย่างดีเลิศ เขามีมารยาทที่ขัดเกลามาเป็นอย่างดี เมื่อมาทำงาน เขาจึงไม่
ล่วงเกินผู้ใหญ่ ไม่เกียจจนในการทำงานกับมิตรสหาย
(ขื่อนี้หาคำซ้อน)

ในบรรดาเครื่องปรุงรส สิ่งหนึ่งที่ไม่สามารถขาดได้เลยในครัวของเรา ก็คือ “น้ำปลา” เรารู้จัก
น้ำปลากันดี แต่คงมีไม่กี่คนนักที่จะทราบว่า น้ำปลาดีมีคุณภาพและมีคุณค่าทางโภชนาการเป็นอย่างไร
ส่วนกรรมวิธีในการผลิตก็มีส่วนทำให้รสของน้ำปลาแตกต่างกันด้วย
(ขื่อนี้หาคำประสม / คำสมาส)

รายการที่ 9 การสร้างคำ

ดาราคือนักข่าวที่รับผิดชอบต่อน้ำที่ เธอจะติดตามไปถึงที่มาของแหล่งข่าวอย่างต่อเนื่อง โดยไม่หวาดหวั่นต่ออันตรายใดๆ เธอจึงได้รางวัลผู้สื่อข่าวดีเด่น
(ข้อนี้หา คำประสม / คำซ้อน)

ประเทศไทยจะเป็นศูนย์กลางของความเจริญทางเศรษฐกิจ แต่จะต้องพัฒนาอุตสาหกรรมให้เจริญก้าวหน้าเพราะพื้นฐานของประเทศมีการผลิตแบบเกษตรกรรม
(ข้อนี้หา คำซ้อน / คำสมาส)

มีโฆษณาในวารสารฉบับหนึ่งเขียนว่า กล่องกระดาศชนิดเดิมเป็นบรรจุภัณฑ์สำหรับใส่ของเหลวที่ใช้กันแพร่หลายในประเทศซึ่งพัฒนาแล้ว เพราะกล่องชนิดนี้จะช่วยให้มีขยะน้อย ปัญหาสิ่งแวดล้อมก็จะลดน้อยลงด้วย กล่องเหล่านี้ขนส่งไปได้คราวละมากๆ จึงช่วยประหยัดพลังงานที่จะต้องสูญเสียไปในแต่ละเที่ยว
(ข้อนี้ให้หา คำสมาส / คำซ้อน/ คำประสม)

1. ข้อใดเป็นคำประสมทุกคำ

1. ของขลัง ชุ่มนุ้ม เรือคว้น สามชุม	2. เรียงเบอร์ ข้าวสวย มุมมาม เหล็กคัต
3. มือถือ เครื่องบิน ต้มแก้ม รูปภาพ	4. แม่พิมพ์ เครื่องคิดเลข แยกไก่ ขาขหน้า

2. ข้อใดเป็นคำประสมทุกคำ

1. กรรมเก่า น้ำเน่า สาดโคลน สั่นคลอน	2. แกะดำ นั่งร้าน วางมวย ผุขสง
3. เล่นตัว วางมือ หมกเหม็ด แพแตก	4. จูดจบ สับหลัก เลวทราม ลายคราม

3. คำในข้อใดเป็นคำประสมทุกคำ

1. ใบพัด เครื่องใน ถังน้ำ เน้นนาน	2. ไม้เท้า น้ำพุ กาลเวลา ปากหวาน
3. รถม้า คอตก นอกหน้า น้ำหอม	4. น้ำมัน หวดกลัว โดดเดี่ยว เดือนหงาย

4. ข้อใดมีคำประสม

1. เห็นกิ่งกีดมิดพริ้วเข้าราราม	2. หลังกาใหญ่พื้นเล็กเป็นโลงผี
3. คูเหี้ยเรือนหาเหมือนอย่างไทยไม้	4. ถึงนามกราก็ไม่เจ็บเหมือนเหน็บแนม

รายการที่ 9 การสร้างคำ

5. คำประสมในข้อใดมีโครงสร้างต่างกับข้ออื่น

1. เสื่อใบบัว หม้อไฟฟ้า เรือกลไฟ	2. เล็บมือนาง กระตู่กู่ กวางภูเขา
3. เต้าไฟฟ้า ถังข้าวสาร เจ้าน้ำตา	4. เรือดำน้ำ ผ้าพันคอ แปรงสีฟัน

6. คำประสมทุกคำในข้อใดมีส่วนประกอบเหมือนคำว่า “คนพิมพ์ดีด”

1. เครื่องตัดหญ้า รถลอยฟ้า	2. คนเก็บขยะ นักการเมือง
3. หัวก้าวหน้า ผู้ใจบุญ	4. ห้องนั่งเล่น ผ้ากันเปื้อน

7. ข้อใดมีคำประสมที่ทำหน้าที่เหมือนกันหมดทุกคำ

1. กรวดน้ำ ขอโทษ คนสนิท จัดการ	2. ขาดมือ คนทรง จับใจ เจ้ากู
3. ข้าวตอก เงินตรา ผิดใจ บุตรเลี้ยง	4. กระดานชนวน ข้าวต้ม คนกลาง เงินเดือน

8. ข้อใดเป็นคำซ้อนทุกคำ

1. เหตุการณ์ มิตรสหาย โกรธเคือง พบพาน	2. เจ็บสัจด์ เรืองรอง ขมิขมัน ห้องหอ
3. สูญเสีย พักผ่อน สัตย์ซื่อ วิธีการ	4. ปล่อยาวง ลำน้ำ แผ่นโผน นับถือ

9. ข้อใดเป็นคำซ้อนทุกคำ

1. เปรียบเทียบ พักผ่อน ฟุ้งซ่าน ชิงชัย	2. ปิดบัง เปลี่ยงพล้ำ เฟื่องฟู ลบล้าง
3. ลอดช่อง พิศดู จนถึง สารบรรณ	4. เปิดเผย พุ่มพิก กรอบเก็บ อุ่มชู

10. ข้อใดมีคำซ้อนมากที่สุด

1. แต่หนาวใจยากแค้นนี้แสนเข็ญ	2. ออกแอ๊ดผู้คนอยู่ล้นหลาม
3. ในแหล่งหล้าใครไม่มีเสมอเหมือน	4. ไม่สมประกอบทรัพย์สินก็ขัดสน

11. ข้อใดไม่มีคำซ้อน

1. หน้าตาของสลดยดุสไสขึ้นเมื่อทราบข่าวคนรักของเธอ
2. สาตินไม่รู้จักมักคุ้นกับอศนีย์แต่เขาก็มาชวนเธอทำงาน
3. อนาคตอยู่ในวังวนของความทุกข์ที่ดูจะหาทางออกไม่ได้
4. กณกรหาไม่เคียดร้อนที่คนเข้าใจผิดเรื่องการทำงานของเธอ

รายการที่ 9 การสร้างคำ

12. ข้อใดมีคำที่ไม่ใช่คำซ้อน

1. ฝึกเครื่อง เสื่อสาด แปดเปื้อน	2. เจ็บไข้ บ้านเรือน ย่ำค่ำ
3. ลุ่มลึก ลีลับ ไหวห้วน	4. เต็ดขาด เท็จจริง ข่มเหง

13. ข้อใดมีคำกริยาทุกคำที่ไม่ใช่คำซ้อน

1. เกี้ยวพวัน เผยแพร่ ตรวจสอบ ตัดต่อ	2. ถูกล่อ ขกเลิก กล่าวหา คัดเลือก
3. ติดตั้ง จูงใจ แจ้งข้อ ขวัญหาย	4. กักตุน คำจูน บังคับ ส่งเสีย

14. คำซ้อนทุกคำในข้อใดมีโครงสร้างเช่นเดียวกับคำซ้อน “ใหญ่โตโอฬาร”

1. ร้องรำทำเพลง ปวดหัวตัวร้อน	2. แก้วแหวนเงินทอง ข้าทาสบริวาร
3. เหล้ายาปลาบั้ง แม่น้ำลำคลอง	4. ภูตผีปีศาจ เชื้อไข่มอตรี

15. ข้อความต่อไปนี้มีคำซ้อนกี่คำ

“คุณยายสอนลูกหลานให้เก็บงำเงินทองและเก็บรักษาเครื่องใช้ให้เป็นระเบียบ”

1. 3 คำ	2. 4 คำ
3. 5 คำ	4. 6 คำ

16. คำซ้อนในข้อใดประกอบขึ้นจากคำที่มีความหมายต่างกันเล็กน้อย

1. ขวากหนาม ซ่อมแซม	2. สักการบูชา เปลี่ยนแปลง
3. คาคะเน ซ่อนเร้น	4. หยุดยัง อภิบาลรักษา

17. คำซ้อนในข้อใดประกอบด้วยคำไทยกับคำเขมรทุกคำ

1. ปรับปรุง แลกเปลี่ยน ดังผลาญ	2. คู้มกัน ละเอียดลออ ดำทอ
3. กล้าหาญ บั่นทอน เพื่อนเกลอ	4. โง่เขลา เจียบสงัด ฝุ่นละออง

18. คำในข้อใดสามารถอ่านต่อเนื่องกันเป็นคำคู่ใหม่ที่มีความหมายได้ทุกคำ

1. รั้งวัดใจดีปลีกกล้วยแขกเต้า	2. แก้วตาน้ำใจหายใจคำเสีย
3. บัตรเจริญชวนชมชื่นใจรื่นรมย์	4. รายเรียงร้อยกรอน้ำข้าวแบ่งฝุ่น